

Fra Academie der Wissenschaften i Wien.

- Sitzungsberichte phil. hist. Classe, Bd. XXI, Heft III.
 Bd. XXII, Heft I u. II.
 math. naturv. Classe, Bd. XXII, Heft I, II u. III.
 Bd. XXIII, Heft I.
- Archiv für Kunde österreicherischer Geschichts-Quellen, Bd. XVII,
 Heft I u. II, Bd. XVIII, Heft I.
- Fontes rerum austriacarum. Österreicheische Geschichts-Quellen,
 Bd. X u. XIII.
- Monumenta Habsburgica. Sammlung von Actenstücke und Briefen
 zur Geschichte des Hauses Habsburg in dem Zeitraume von
 1473 bis 1576. 2 Abth. Wien 1857.
- Almanach der Kais. Academie der Wissenschaften 1857. Wien.
 Wien.

Fra Professor Zantedeschi.

Ricerche sul Calorico Raggiante. Wien 1857.

De af Hr. Prof. *Worsaae* i Selskabets Møde den 3die April
 d. A. meddeelte Bemærkninger om et Fund af romerske og
 andre Oldsager ved Brarup i Angel ere følgende:

Det er, som bekjendt, endnu ikke fuldkommen bragt paa
 det Rene, i hvilket Aarhundrede den saakaldte Bronzealder maa
 antages at være fortrængt af Jernalderen i det nordlige Europa.

I Syd-Frankrige og Syd-Tydskland kunne de første Spor til
 en fremmed Indvirkning paa Bronzealderens gamle Cultur paa-
 vises ved de der fundne Mynter af Philip af Macedonien og
 Alexander den Store samt ved de ligeledes hyppig fundne Efter-
 ligninger og Efterligningers Efterligninger af disse græske Myn-
 ter, der noksom godtgjøre den græske Culturs tidlige Indvirk-
 ning paa det sydlige Europa.

Men opad mod Norden forsvinder igjen dette Spor. De
 ældste fremmede Mynter, der, som Vidnesbyrd om en for
 Bronzealderens eiendommelige Cultur fremmed Indvirkning, hid-

til ere fundne i Danmark og Norden, ere med Undtagelse af enkelte sildige romerske Konsularmynter, udelukkende romerske Keisermynter, især fra de to første Aarhundreder efter Christus (fra Antoninus til Septimius Severus eller fra Aar 138 til 211). Disse Mynter findes gjerne i meget forslidt Tilstand i den østlige Deel af det gamle Danmark, t. Ex. i Skaane, Sjælland og paa Bornholm, sjeldnere ere de opdagede i Forbindelse med andre Sager. Lignende Mynter opgraves hyppig i den østlige Deel af Sverige, paa Øland og Gotland¹⁾, i Østersøprovincerne, i Preussen, Polen og Mellemtydskland.

Allerede for længere Tid siden havde man dog lagt Mærke til, at der foruden Mynterne af og til i den østlige Deel af Sverige fandtes andre og ulige interessantere romerske Oldsager. I Aaret 1818 opdagedes t. Ex. i Vestmanland en 18 Tommer høi, udmærket romersk Bronzevase af det skjønneste Arbeide med en tydelig romersk Indskrift, ifølge hvilken Vasen var viet til Apollo Grannus²⁾. Senere opgravedes i Helsingeland en romersk Kasserolle med Hank³⁾, og paa Øland en 11 Tommer høi, qvindelig Bronze-Statue, formodentlig en Juno af utvivlsomt romersk Arbeide⁴⁾. Flere lignende romerske Oldsager synes at være fundne i Sverige, men nærmere Efterretninger savnes.

I en for nogle Aar siden (1849) udgivet Afhandling: »Fund

¹⁾ vid. *Liljegren*: »Strödda Anteckningar om Fynd i Svensk Jord» ved Aarene 1703, 1718, 1790, 1797, 1824. *Hildebrand*: »Anteckningar ur Kgl. Vitterh. Hist. og Antiqv. Academiens Dagbok för År 1843» samt hans »Anteckningar om fynd af Romerska mynt i Svensk Jord» (Vitterh. Hist. och Antiqv. Acad. Handlingar. 16de Del. Stockholm 1841 pag. 352), hvor det bl. A. hedder: »Fynd af Romerska mynt träffas nästan endast på öarne Öland och Gottland samt i Skåne. Talrikast äro mynten från perioden Vespasianus — Septimius Severus.»

²⁾ Berättelse af Jonas Hallenberg om ett forntids Romerskt Metallkärl, funnet i Westmanland år 1818. Stockholm 1819. 8vo.

³⁾ »Nordisk Tidsskrift för Oldkyndighed». Kbhvn. 1832. 1ste Bind, S. 226.

⁴⁾ *Hildebrand*: »Utlåtande öfver märkvärdigare Jordfynd, som blifvit Kongl. Majestäts och Kronans hembjudna». Stockholm 1842.

af romerske Oldsager i Danmark¹⁾, har jeg søgt at vise, at man ogsaa hos os var i Besiddelse af en heel Mængde lignende Fund fra de forskjelligste Egne af de gammeldanske Lande. Endskjøndt jeg dengang indskrænkede mig til nærmere at omtale de romerske Vaser, Kasseroller, Kar og Sier af Bronze, hvoraf nogle med romerske Indskrifter og Fabrikstempler, samt Bægere af Bronze, Sølv og Glas, Smykker, Ridetøi m. m., som vare fundne udenfor Grave adspredte omkring i Moser og Gruusbanker, antydede jeg dog, at der tillige i Jernalderens Grave var fundet mange romerske Oldsager, som tilsammen pegede hen paa »en længe fortsat betydelig og directe Indvirkning af den romerske Cultur paa Norden, især vel paa den sydlige Deel.« Ogsaa fra det sydlige Norge saavel som fra det til Danmark grændsende Meklenborg paaviste jeg ikke faa Fund af romerske Oldsager.

Erfaringerne vare imidlertid endnu ikke paa den Tid af en saadan Udstrækning og Betydenhed, at man af dem turde gjøre nogenlunde sikre Slutninger om, hvor tidlig disse romerske Sager vare indkomne i Norden, eller overhovedet om, hvorvidt den romerske Cultur alt i de første Aarhundreder e. C. havde kunnet fortrænge den ældre Bronzealders Cultur i de gammeldanske Lande. Deels var man endnu ikke istand til at paavise nogen Overgang fra Bronze- til Jernalderen med kjendelige Spor af en romersk Indvirkning, og deels gik jeg af flere Grunde ud fra, at de for Jernalderen eiendommelige Grave, til hvilke man ved Tidsbestemmelser fornemmelig maatte holde sig, tidligst maatte hidrøre fra det sjette og i Reglen vel fra det syvende eller ottende Aarhundrede. At der i disse Grave fandtes romerske Oldsager tildeels fra en langt tidligere Periode, som t. Ex. den ældre Keisertid, forklaredes især derved, at det

¹⁾ »Annaler for Nordisk Oldkyndighed og Historie« 1849. S. 390-399, med tilhørende Afbildninger paa Tab. IV., V. og VI., jfr. »Danmarks Oldtid.« Kbhvn. 1843. S. 52, 55.

i hiin fjerne Tid maatte have varet længe, før slige Ting naaede til vort Norden, ligesom disse ogsaa meget gjerne kunde have været i Brug i mangfoldige Aar, før de bleve nedlagte i Gravene.

Men strax det første Aar efter at jeg havde udgivet den nævnte Afhandling, indkom der til Museet (1850) ikke mindre end fire anseelige Fund af romerske Vaser, Kasseroller, Sier, Speile m. m. fra Møen, Sjælland og Fyen. Senere er der gjort lignende Opdagelser i flere Egne af Danmark, saa man for Øieblikket kan paavise idetmindste tredsindstyve forskjellige, tildeels betydelige Fund af romerske Oldsager fra alle Dele af Landet, fra Bornholm af heelt gennem Jylland, Slesvig og Holsteen. Af disse Oldsagers Form og Forarbeidning fremgaaer det umiskjendeligt, at de hidrøre fra Keisertiden, dog ikke som de før ommeldte romerske Mynter, nærmest fra de to første Aarhundreder, men baade fra den ældre og yngre Keisertid, det vil sige fra de fire første Aarhundreder e. C., i hvilke Romerne netop hævdede deres Herredømme i det nærliggende Germanien og Britannien. Blandt de i Danmark opdagede gamle Smykker er der ogsaa nu flere Gange truffet senere romerske Keisermynter fra det tredie, fjerde Aarhundrede, hvilke forsynede med Øskener have været baarne som Prydelser.

De af Jorden her i kort Tid fremkomne romerske Oldsager godtgjorde følgelig en saa betydelig Indvirkning paa de danske Lande, at man allerede deraf maatte kunne slutte sig til en tidligere Fortrængelse af Broncealderen, end man forhen havde turdet troe.

Et nyt og mærkeligt Beviis herpaa afgav den hidtil vel antydende, men ikke tilstrækkelig paaagtede Kjendsgjerning, at de romerske Oldsager, forsaavidt de findes i Begravelser fra Jernalderen, saagodtsom altid *findes i en særegen Art Grave*. Ved nemlig at gennemgaae alle de i Museet værende og tilmed de ellers af trykte Skrifter bekjendte Fund af Jernalderens Grave i Norden, især dog i Danmark, traadte det paa eengang klar

frem, at de tidligere saakaldte »almindelige Begravelsespladser« i Danmark ikke, som før antaget, skrive sig fra det sjette, syvende eller ottende Aarhundrede, men sikkert snarere fra de første Aarhundreder efter Christus, dog maaskee endnu kjendeligst fra det tredje, fjerde og femte Aarhundrede.

Thi medens disse Grave med ubrændte Liig, som hyppigere ere lagte i naturlige Sand- og Gruusbanker, end i egentlige Gravhøie, stadig, foruden enkelte Jernvaaben, indeholde reent romerske Vaser, Kar, Sier, Glaskar, Træspande med Metalbeslag, Smykker, romerske Mynter med Øskener m. m. eller dog Sager, som røbe en overveiende stærk Indflydelse af den i Romerstaten i Keisertiden herskende Smag, og som tillige enkelte Gange frembyde indridsede Indskrifter med de hidtil urigtigen saakaldte »angelsaxiske« eller «tydske» Runer, vides de nævnte Grave endnu ikke at have indeholdt Stykker, som afspeile den ved Romerrigets Fald udviklede barbariserede Smag med phantastiske Ornamentter, navnlig symmetriske Slyngninger og Arabesker, eller, som de jævnlig kaldes, Slange- og Dragezirater. Saadanne Stykker fremtræde derimod stadig i Jernalderens yngre Grave i Danmark, der vel hidtil endnu ikke ere fundne i stort Antal, men som dog gjentagne Gange have viist sig at bestaae af Kæmpehøie, i hvilke de Afdøde have været begravede tilligemed deres Heste, deres Vaaben, Ride tøj, Smykker etc. Baade Vaaben, Smykker og Gravskikke ere her af en heel anden Art. Vi træffe blandt Fundene fra dette Tidsrum byzantinske Mynter, prægede i det femte og sjette Aarhundrede, Efterligninger af dem: de saakaldte Guldbracteater, fremdeles arabiske Mynter og Oldsager m. m. — kort sagt Ting, der pege hen paa en ulige sildigere Oprindelse.

Hvad der endnu maatte give disse nye Undersøgelser forøget Betydning, var en Række mærkværdige Fund fra Tørvemoser her i Landet, fra forskjellige Punkter i Jylland og Fyen, men navnlig dog fra en Tørvemose mellem Allesø og Næsbyhovedbroby tæt Nordvest for Odense.

I flere Aar havde Museet stadig fra denne Mose erholdt en forbausende Mængde Vaaben af Jern, saasom Sværd, Beslag til Sværdskeider, Skjoldbukler, Landsespidses, Kastespyd, Pile, Spænder til Sværdbelter m. m., af hvilke flere bare kjendelige Spor af stærke Sværdhug. Af og til sagdes der ogsaa at være opgravet Been af Mennesker og Heste. I hvert Tilfælde kunde man neppe tvivle om, at jo en Afdeling Krigere i en gammel Tid maatte være trængt ud og druknet i denne Mose. Man fandt derfor ogsaa de Kamme, som Krikerne have haaret hos sig, de Terninger og Dambrikker, hyormed de maae have forlystet sig, ja endog Feltmedens lille Ambolt, Hamre, Tænger og andre Redskaber ere lidt efter lidt komne for Dagen.

Alle disse Sager, som nu udgjøre et Antal af flere hundrede, hvoriblandt alene over et Par hundrede Landsepidser, og som stadig hvert Aar ved nye Fund forøges, udmærke sig ved deres overordentlig ziirlige og smagfulde Forarbeidning. Flere Stykker ere smukt indlagte med Sølv eller prydede med smaa paafæstede Sølv- eller Guldplader. De ere i det Hele ulige bedre gjorte, end de fleste tidligere kjendte nordiske Jernalders Oldsager, fra hvilke de ogsaa væsentlig adskille sig ved deres simple Ornamenter og smagfulde Former. Sværdene ere vel indbyrdes af noget forskjellig Dannelses, men de frembyde alle den Eiendommelighed, fremfor de sædvanlig fundne Jernsværd fra Hedenskabets sidste Tidsrum, at de for detmeste ere meget smale, at de hverken have Pareerstang eller nogen svær, trekantet Knap i Enden af Fæstet. Istedetfor en saadan have de høist kun en lille Tværstang eller en endnu mindre rund dreiet Knap af Metal. Af meget lignende Sværd havde man forhen fundet enkelte Exemplarer i Moser og Grave paa Bornholm, men især i Moser ved Boller og Skjødstrup ved Aarhus, hvor man ogsaa synes at være truffet paa Levninger fra gamle Kampe.

I Begyndelsen bleve disse ganske ubekjendte Sager, som paa Grund af deres smukke Forarbeidning vakte megen Forun-

dring blandt Oldforskerne, henstillede i vort Museum ved Sagerne fra den tidlige Middelalder. Men senere kom jeg ved forskellige ydre og indre Kjendetegn til den bestemte Erkjendelse, at man her havde opdaget Sager fra Jernalderens første Tid, i hvilken man endnu sporede Broncealderens simple Smagfuldhed i Forarbejdning, ja selv i Zirater, medens man tillige klart kunde paaavise en romersk Indvirkning. Enkelte af de fundne Stykker, navnlig et Grifhoved i Bronze eller Messing, antydede noksom den klassiske Smags Indflydelse.

Denne Iagttagelse bestyrkedes senere i en mærkelig Grad derved, at man paa et af de i Sommeren 1853 fundne Stykker opdagede nogle indridsede, saakaldte »angelsaxiske Runer« af samme Art, som dem, der tidligere vare truffene paa Sager i Jernalderens ældste Grave. Kort efter lykkedes det mig, understøttet af Hr. Kammerraad *Herbst*, Archivar ved Museet, ved sammenlignende Undersøgelser af en Række Fund i Museet yderligere at godtgjøre Allesø Sagernes sandsynlige Forbindelse og Samtidighed med Jernalderens ældste Grave, i hvilke man ellers tidligere, mærkeligt nok, ikkun havde fundet ganske enkelte Jernvaaben, saasom forrustede Landsespidses, men næsten ikke et eneste Jernsværd.

Paa denne Maade blev det klart, at den tidlige Forbindelse mellem Norden og Romerne i de første Aarhundreder e. C. maatte, rimeligviis især fra Germanien og Britannien af, have hidført en stor Mængde romerske Fabrikata, ja desuden, hvad der er endnu vigtigere, at denne romerske Indflydelse maatte have været mægtig nok til i disse samme første Aarhundreder i Danmark at fortrænge den ældre, stærkt grundfæstede Broncealders Cultur. Noget aldeles bestemt Tidspunkt i denne Henseende kunde dog endnu ikke angives. Det turde kun siges, at Jernalderen upaatvivlelig her i Landet maatte have staaet fuldt udviklet paa den Tid (ved Aar 400), da Romerriget gik tilgrunde i Britannien.

Som Følge af Oldsagernes og Gravenes aabenbare Forskjellighed tog jeg saaledes ikke i Betænkning at opstille en ny Inddeling af Jernalderen, *en ældre* (omtrent fra Christi Fødsel til Aar 500) og *en yngre* (omtrent fra 500 til Hedenskabets Slutning ved Aar 1000). Denne Inddeling gjennemførte jeg ikke alene ved de af mig (Aar 1854) udgivne Afbildninger fra det Kgl. Museum for nordiske Oldsager, men den blev ogsaa af Hr. Conferentsraad *Thomsen* lagt til Grund for den nye Ordning og Opstilling af det Kgl. Museum paa Prindsens Palais.

Flere Fund og fortsatte lagttagelser tjente senere til at godtgjøre Rigtigheden af denne Inddeling saavel for Danmarks, som ogsaa for Nabolandenes Vedkommende. Ved det sidste Naturforsker møde i Christiania blev det t. Ex. fremhævet, at flere i det derværende Oldsag-Museum opbevarede Oldsager maatte hidrøre fra den ældre Jernalder, og at navnlig nogle i en Gravhøj paa Hadeland fundne Jernvaaben vare af selvsamme karakteristiske Form og Forarbeidning, som de ovenomtalte Allesø-Sager i vort Museum. Herimod indvendtes der, unægtelig ikke uden Grund, at man endnu ikke turde slutte for meget af Allesø-Sagerne, som hidtil vare saa temmelig enestaaende i Danmark, og at disse i hvert Tilfælde ikke endnu lode sig henføre til et aldeles bestemt Tidsrum, da man jo ved dem meest havde ladet sig lede af et Skjøn. Men under Naturforsker mødet selv indløb en Meddelelse fra Flensborg, at der i en Mose ved Brarup i Angel var fundet Sager, som formeentes i en overordentlig Grad at ligne de ved Allesø i Fyen fundne, hvorhos det tilføiedes, at der ikke alene paa eet af disse Stykker saaes en romersk Indskrift, men at endogsaa idetmindste eet af Stykkerne aabenbart maatte være af reen romersk Oprindelse.

I Sommerens Løb havde jeg Leilighed til personlig at undersøge dette mærkværdige Fund. Det opbevaredes endnu dengang hos en af Slesvigs Oldsager høit fortjent Samler, Hr. Cancelliraad, Apotheker *Mechlenburg* i Flensborg, af hvem det senere er blevet skjænket til den derværende Oldsagsamling,

som alt i Forveien havde Cancelliraaden at takke for mange mærkelige Forøgelser. Imidlertid var jeg saa heldig ved Maleren Hr. *Heinrich Hansen*, som ledsagede mig paa min antiqvariske Reise i Slesvig, at erholde nøiagtige Afbildninger af de vigtigste Gjenstande.

En Sammenligning mellem disse og de ved Allesø fundne vil strax overbevise om, at den indbyrdes Lighed mellem flere af Sagerne neppe vil kunne tænkes mere slaaende. Der er de selvsamme smaae Knapper til Enden af Sværdfæstet¹⁾, de samme Dupskoe til Sværdsmeden, de samme Beslag til Sværdsmeden af en høist eiendommelig Form²⁾ og endelig de samme Endebeslag til Læderremme. Der er ogsaa meget lignende Beslag af andre Former, Alt af samme, Messing lignende Metal, desuden Knapper af Glasmosaik³⁾ og derhos Skjoldbukler⁴⁾, ikke dog som de fra Allesø af Jern, men af Messing eller Bronze. Paa een af disse staaer meget tydelig punkteret AEL. AELIANVS, utvivlsomt det reent romerske Navn *Aelius Aelianus*. Af endnu sikkrere romersk Oprindelse ere de i Forbindelse hermed fundne Stykker af *en romersk Bronze-Hjelm* med drevne Ornamentter — det første Stykke af den Art, som vides at være fundet i de nordiske Lande. Hjelmen har været dannet af tynde Metalplader, men er desværre nu saa beskadiget, at man ikke vil kunne samle den igjen til et Heelt. Saavel Formen som Forarbejdningen tyder umiskjendelig hen paa Keisertiden, muligen endog paa dennes senere Tid. Fortsatte Gravninger i Mosen skulle siden have bragt flere mærkelige Gjenstande for Dagen, navnlig Vaaben, saasom Kastespyd og Landespidsere. Der synes endog at være fremkommet temmelig forskjelligartede Vaaben, som kunde lade formode, at Mosen indeholdt idetmindste to Slags Jern vaaben.

¹⁾ Jfr. mine Afbildninger fra det Kgl. Museum Nr. 245 fra Allesø.

²⁾ Sammesteds Nr. 253 fra Allesø.

³⁾ Sammesteds Nr. 257 fra Allesø.

⁴⁾ Sammesteds Nr. 262 fra Allesø.

I og for sig vilde dette ikke være usandsynligt, da man paa adskillige af de fundne Sager seer utvivlsomme Spor af en meget heftig Kamp. Af de ommeldte Skjoldbukler er nemlig een stærkt forhugget paa Midten, og en anden, som bestaaer af en temmelig tyk Messingplade, er dog paa Kanten kløvet meget dybt af flere svære Øxehug, endskjønt disse først maae være trængte gjennem det Skjoldbuklen omgivende Træskjold. Hoist mærkeligt er det, at fuldkommen lignende Iagttagelser ere gjorte paa de andre Steder her i Landet, hvor tilsvarende Sager ere trufne i Moser, t. Ex. som førømmeldt i Jylland ved Skjødstrup, Boller og senest ved Vingsted Mølle ved Veile, hvor atter en heel Række Vaaben og Smykker af denne Art er kommen for Dagen, samt i Fyen ved Allesø, Paarup og Flemløse. I Sjælland eller Skaane, Bornholm undtagen, har man endnu ikke gjort noget lignende Fund, og det maa vel bemærkes, at man paa Bornholm alene fra den ældre Jernalders Grave hidtil har kunnet opvise nogenlunde overensstemmende Vaaben.

Det maa være fremtidige Undersøgelser forbeholdt, videre at opklare det Mørke, der hviler over de Kampe, som i hiin fjerne Tid have foranlediget, at i saa forskjellige Egne af Landet saa mange Vaaben og andre Sager ere blevne nedsænkede i Moserne. Det vil forhaabentlig lykkes at udforske, om dette har været en Følge af reent indre Stridigheder mellem de gamle Indbyggere eller maaskee snarere af Indfald af hele Folkehobe, der kæmpede for at sætte sig fast i Landet. I saa Tilfælde vilde man ogsaa bedre kunne forstaae, at Gravskikkene samtidig undergik betydelige Forandringer, ikke at tale om, at Culturen i det Hele fik en ny Retning.

Ved Mosefundet fra Brarup turde det under alle Omstændigheder være bragt paa det Rene, at man har havt Ret i at antage de ved Allesø og paa andre tilsvarende Steder opgravede Jernvaaben og Smykker m. m. for at henhøre til den ældre Jernalder og for at være samtidige med den romerske Indvirkning paa de nordiske Lande, som fandt Sted i de fire første Aarhundreder e. C., saalænge

Romerriget stod, og som heller neppe strax efter Romerrigets Fald i Britannien og Germanien er bleven standset. Stadige Fund vedblive at oplyse yderligere, hvor stærk Forbindelsen mellem Romerne og det sydlige Skandinavien har været. Ganske nylig er der saaledes ved Frydendal i Nærheden af Holbek fundet bl. A. en Guldfigerring, et Sølvspænde¹⁾, en romersk Sie og Kasserolle af Bronze samt en Sølvmynt af Antoninus Pius. Disse Sager laae ved Skeletter i en naturlig Gruusbanke, altsaa netop i eet af de Begravelsessteder, jeg har troet at kunne angive som eiendommelige for den ældre Jernalder.²⁾

Man kunde vel indvende, at de romerske Sager, der ere fundne i Mosen ved Brarup, turde have været i Brug lang Tid, maaskee flere Aarhundreder, efter Romerrigets Undergang, og at følgelig saadanne Oldsagers Forekomst ingenlunde bestemt henviser til den ældre Jernalder, som antages sluttet ved Aar 4-500. Det er naturligviis, som før berørt, en Selvfølge, at det har varet nogen Tid inden de romerske Fabrikata som Handelsvarer naaede op til Norden, og det er ligeledes klart, at de muligen endog temmelig længe her kunde være blevne benyttede før de bleve tabte eller nedlagte i Jorden. Men at der alligevel i denne Henseende ikke kan have været et saa overordentlig stort Spillerum af Tid, fremgaaer noksom af de i Forbindelse med de nævnte reent romerske Sager opgravede Gjenstande. Disse udmærke sig nemlig ved en Simpeltid og Smagfuldhed, der minder om den forudgaaede Bronzealders Arbejder. Derimod er der paa dem intet Spor til de phantastiske Drage- og Slangeornamenter eller symmetriske Slyngninger med Arabesker, som i saa stor Rigdom og Afvexling fremtræde paa Sager fra den senere Jernalder, og som kjendelig udviklede sig næsten overalt i Europa efter det romerske Herredømme og den romerske Culturs Undergang i det fjerde og femte Aarhundrede.

¹⁾ som »Afbildningerne« Nr. 361.

²⁾ See mine »Afbildninger« S. 57-58.

En væsentlig Bekræftelse paa Rigtigheden af den ved Brarup-Fundet yderligere støttede nye Inddeling af Jernalderen indeholdes igjen deri, at man til den ældre Jernalders almindelige Begravelsespladser i naturlige Sandbanker med ubrændte Liig og heel- og halvromerske Sager finder fuldkommen samtidige Sidestykker i de fleste af det mellemste og vestlige Europas Lande. Det er aabenbart Virkningerne af een og samme store europæiske Culturstrømning, hvorfor ogsaa Oldsagerne have den største indbyrdes Overeensstemmelse. Men netop som Følge heraf vil igjen den nye Inddeling af Danmarks Jernalder, som jeg troer, afgive vigtige Oplysninger især for Tydskland, Frankrige og England, hvor de talrige reent romerske Fortidsminder, som ere stærkt blandede med de forskjellige nationale Mindesmærker, hidtil have vanskeliggjort en klar Oversigt over de for hvert Tidsrum eiendommelige Forhold.

For vort eget Nordens Vedkommende giver Udsondringen af den ældre Jernalder i Danmark et riigt archæologisk Udbytte. Tidligere maatte man, efter de dengang gjorte Erfaringer, antage, at Jernalderen, som i Norden uden Sammenligning havde efterladt de fleste, synlige Mindesmærker i Sverige og Norge, ogsaa tidligst var begyndt der, ja at Jernalderens Cultur endog først meget sildig kunde være bleven grundfæstet i Danmark, hvor Broncealderen i Modsætning til Norge og Sverige havde slaaet dybe Rødder. Men tvertimod lære nu den ældre Jernalders Mindesmærker ikke alene, at Jernalderens fuldstændige Indførelse i Danmark maa ansættes idetmindste samtidig med de stærke romerske Indvirkninger paa Norden i de første Aarhundreder e. C., men endogsaa, at Jernalderen maa være begyndt vistnok fuldt saa tidlig i Danmark, som i Sverige og Norge. Den ældre Jernalders Sager træffes nemlig sparsomt i det sydlige Norge, og endnu sparsommere i det mellemste og nordlige Sverige; der er heller ikke hidtil i de nordiske Lande opdaget nogen Levning fra Jernalderen, som med Vished eller endog kun med Rimelighed vil kunne henføres til en Tid, der

ligger forud for den romerske Culturs begyndende Indvirkninger paa de nordiske Lande. Ved den ældre Jernalder, som hidtil væsentlig synes at ville blive indskrænket til de gammel-danske Lande og det sydlige Norge, ere vi formeentlig desuden paa et nyt Spor efter een af de mange Forskjelligheder i de nordiske Landes tidligere Bebyggelse, som i Sagnene og de skriftlige Kilder kun have efterladt sig svage Minder, men som dog i Virkeligheden have bidraget temmelig til at udvikle de for hver Deel af Norden særegne Eiendommeligheder.

Det maa imidlertid stadig erindres, at vi kun ere ved Begyndelsen af en mere kritisk Oldforskning, og at mange vigtige Resultater ville fremkomme, hvorom vi endnu ikke have nogen Forestilling. Det er meget muligt, at fremtidige Fund og Sammenligninger med andre Landes Oldsager ville oplyse, at Jernalderen er begyndt i Norden og navnlig i Danmark langt tidligere, end den her paaviste romerske Indvirkning. Men det gjælder fornemmelig om at holde sig til Kjendsgjæringer. Saalænge disse ikke pege længere tilbage, end til Christi Fødsels Tid, maae vi vistnok blive staaende der og afvente yderligere Opdagelser.

Et ikke ringe Fremskridt er det allerede, at man nu med Sikkerhed kan føre Jernalderen og følgelig hele den nyere Cultur i Danmark flere Aarhundreder længere tilbage, end man forhen har turdet antage, ja at man end yderligere ad denne Vei kan godtgjøre, hvorledes vort Fædreland i hiin fjerne Tid har været ganske anderledes paavirket af den i det øvrige Europa samtidig herskende Cultur, end man efter de skriftlige Kilders Udsagn og de hidtil almindelig herskende Forestillinger havde kunnet ahne.